

Tlačová správa ALKA Wildlife, o.p.s. a Daphne – Inštitútu aplikovanej ekológie

Česko Slovensko hľadá sysle. Po zimnom spánku ich mapujú odborníci aj verejnosť

Liděřovice, Bratislava 24. apríl 2019

S prichádzajúcou jarou skončil zimný spánok sysľov. Monitoring tohto kriticky ohrozeného cicavca môže začať. Do terénu vyrážajú odborníci na južnej Morave aj na západnom Slovensku. Mapovanie sysľov je ale veľmi náročné, a tak odborníci uvítajú pomoc verejnosti.

Sysel' obyčajný je hlodavec, ktorý viac ako polovicu roka prespí zimným spánkom. Pretože je to druh, ktorý z našej krajiny takmer vymizol, sústreď sa na neho pozornosť odborníkov aj ochrancov prírody, ktorí sa snažia zmapovať jeho zostávajúce populácie. Kvôli zimnému spánku je obdobie sledovania sysľov limitované dobou, kedy sú aktívne. A toto obdobie práve začína.

Ako také mapovanie sysľov prebieha? *"Na lokalitách, ktoré poznáme, sa snažíme spočítať počet jedincov v kolónii. To je možné odhadnúť pomocou čerstvo otvorených vchodov do nôr. Sysel' po prebudení zo zimného spánku inštinktívne vyhrabáva novú kolmú noru priamo k povrchu. Čerstvý vchod možno odlišiť od starých z minulého roka,"* vysvetľuje koordinátor mapovania na Slovensku, Ervín Hapl z mimovládnej organizácie Živá planina a pokračuje: *"K otvoreným norám prisypávame slnečnicu, aby sme sysľom v skorom jarnom období pomohli prekonať nedostatok potravy a podporili vývoj kolónii."* Prikrmovaním ale možno sysľom aj veľmi ublížiť! *"Sysel' prirodzene konzumuje pomerně chudou stravu složenou především z rostlin a jejich semen a např. pečivo či zbytky z kuchyně nebo i větší množství ovoce pro ně rozhodně nejsou vhodné"* varuje verejnosť riaditeľ odboru druhej ochrany MŽP ČR Jan Šíma. Takýto spôsob podpory sysľov je preto lepšie nechať na odborníkov a pomôcť sa dá práve napríklad zapojením sa do prebiehajúceho mapovania.

Je možné, že niektoré menšie kolónie sysľov zatiaľ unikali pozornosti odborníkov. Preto sa v jarnom období snažia pátrať po sysľoch aj v nových územiach, a to ako hľadaním nôr, tak pozorovaním. Pri pochôdzke krajinou možno sysle vidieť či počuť. Sysel' je denný tvor. V trávě sa často stavia na zadné nohy, aby mal prehľad o predátoroch či inom nebezpečenstve. Vtedy si ho ľudia môžu ľahko všimnúť. Sysle možno vystopovať aj sluchom, pred nebezpečenstvom sa totiž navzájom varujú charakteristickým pískaním. *"Sysel' je tvor poľnohospodárskej krajiny, na Slovensku ide často o pastviny s veľkou rozlohou. Nájsť ho teda vôbec nie je jednoduché,"* objasňuje náročnosť úlohy Monika Chrenková z Daphne Inštitútu aplikovanej ekológie. Koordinátorka mapovania z druhej strany hranice Kateřina Poledníková z organizácie ALKA Wildlife pritakáva: *"Naši pracovníci prochodí na jaře desítky kilometrů. Na rozdíl od Slovenska jde ale o trochu jiné prostředí, u nás vypadá zemědělská krajina jinak, a tak nacházíme sysly zejména ve vinicích, v sadech a v záhumnkách na okraji vesnic. Prostředí je to hodně nepřehledné, hlavně když už se vegetace zazelená, proto je důležité co nejvíce zmapovat na začátku jara."*

Sysel' obyčajný je ohrozený druh, vyskytuje sa ako v Českej republike, tak aj na Slovensku len v malých, navzájom izolovaných kolóniách. Zmapovanie jeho výskytu je základom pre následný monitoring, ochranu aj podporu druhu. *"V závislosti na tom, ako lokalita vyzerá, sa snažíme zlepšiť ich prostredie kosením, odstránením náletu, prerezávaním krovín,*

usmernením pastvy, výsadbou ovocných stromov atď.", popisuje aktivity ochranárov na Slovensku Monika Chrenková.

„Zásadní roli mají vlastníci pozemků, zemědělci, kteří mohou systím koloniím pomoci, např. udržováním nebo obnovou pestré mozaiky krajiny v rámci tradičního hospodaření ve vinicích, sadech i na travních porostech, omezením užívání pesticidů a podobně“, doplnila riaditeľ Jan Šíma. Na českej strane už takto prebieha podpora sysľov v poľnohospodársky využívaných lokalitách najmä formou spolupráce s vlastníkmi pozemkov pod záštitou ochranných známk Sysli na vinici a Sysli v sadu.

Verejnoscť tak môže pomôcť dvakrát. Nákupom vína či marhúľ od pestovateľov, ktorí vytvárajú vhodné prostredie pre sysľa, a nahlásením svojich pozorovaní. „Pomoc od verejnosti moc oceníme. Stačí, aby se lidé při jarní procházce dívali okolo sebe, co v jejich okolí žije. Místní lidé někdy vědí, že v jejich sadu či na jejich pastvině žijí sysli. Ale ne každý si uvědomí, o jakou jde vzácnost a že bychom tuto informaci uvítali,“ uzatvára Kateřina Poledníková.

A ako spoznáte sysľa či sysľiu noru? Sysel' je stredne veľký hľadavec, váži približne 200 až 350 g a meria okolo 20 cm. Má hnedastý priliehavý kožuch, malé uši a veľké oči, krátky chvost. Na rozdiel od iných našich hľadavcov je aktívny cez deň. Keď sa postaví na zadné, nemožno si ho pomýliť. Jeho nory sú pomerne veľké, s priemerom 5 až 6 cm. Pri vchode do šikmých nôr je výhrabok hliny, pretože ich sysel' hrabe zhora a hlinu vyhadzuje za seba na povrch. Kolmé nory, ktoré naopak sysel' vyhrabáva zdola, vyzerajú ako by niekto zapichol a opäť vybral zo zeme kovový stĺpik plota - sú to ostro rezané, perfektné rovné kolmé diery hlboko do zeme.

Pozorovanie či otázky je možné zasielať na tieto kontakty:

ČR: katerina.polednikova@alkawildlife.eu

SR: erwin.hapl@gmail.com, chrenkova@daphne.sk.

Poznámky:

Sysel' obyčajný - druh strednej a juhovýchodnej Európy, inde sa nevyskytuje. Až do 60. rokov minulého storočia bol sysel' bežnou súčasťou poľnohospodárskej krajiny v celom svojom areáli výskytu. Od tej doby však jeho početnosť mnohonásobne poklesla a vyskytuje sa len veľmi zriedkavo, dokonca je považovaný za jedného z najohrozenejších cicavcov Európy. Hlavnou príčinou poklesu sú jednoznačne zmeny hospodárenia v poľnohospodárskej krajine. V súčasnosti je sysel' chráneným druhom, v Českej republike kriticky ohrozeným, na Slovensku ohrozeným, je uvedený v prílohách II a IV. Smernica 92/43 / EEC, v Bernskom dohovore, a podľa IUCN je druh zraniteľný.

Projekt Sysli pro krajinu, krajina pro sysly - Medzinárodný projekt financovaný z programu Interreg V-A Slovenská republika a Česká republika a na českej strane tiež financovaný Ministerstvom životného prostredia ČR. Cieľom aktivít je prispieť k záchrane tohto druhu na južnej Morave a západnom Slovensku komplexným súborom aktivít - výskumom, monitoringom, realizáciou opatrení na podporu druhu i jeho prostredia, osvetou, nadviazaním kontaktov, prenosom skúseností. Viac na www.syslinavinici.cz a www.daphne.sk.

Kontakty:

Kateřina Poledníková, ALKA Wildlife, o.p.s.; e-mail: katerina.polednikova@alkawildlife.eu,
tel.: +420 606 598 903

Ervín Hapl, Živá planina, e-mail: ervin.hapl@gmail.com, tel: +421 911 273 711

Monika Chrenková, Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie, e-mail: chrenkova@daphne.sk,
tel: +421 917 256 577

Sysel' obyčajny – keď sa postaví na zadné, je nezameniteľný

